

PREVENTIVNÍ PROGRAM

Základní školy Votice

„Naše škola je místo pro vzájemnou podporu a spolupráci“

pro školní rok 2025/2026

Zpracoval: Mgr. Stanislav Vesecký, školní metodik prevence

Název školy: Základní škola, Mateřská škola a Základní umělecká škola Votice, příspěvková organizace

Adresa: Pražská 235, Votice 259 01

Telefon: 736 681 297

E-mail: skola@skolavotice.cz

Emailová schránka důvěry: schrankaduvery@zsvotice.cz

Ředitelka školy:

Mgr. Marcela Kratochvílová

tel. 736 681 297, email: kratochvilovam@zsvotice.cz

Zástupci ředitelky školy:

Ing. Klára Blahošová

statutární zástupce ředitele školy

tel. 736 681 297, email: blahosovak@zsvotice.cz

Ing. Jakub Homolka

zástupce ředitele pro organizaci a IT

tel. 736 681 297, email: homolkaj@zsvotice.cz

Školní metodik prevence:

Mgr. Stanislav Vesecký, email: veseckys@zsvotice.cz

Výchovný poradce pro 2. stupeň:

Mgr. Veronika Sedláčková, email: sedlackovav@zsvotice.cz

Speciální pedagog, výchovný poradce pro 1. stupeň

Mgr. Irena Čenková, email: cenkovai@zsvotice.cz

Sociální pedagog:

Mgr. Michal Nitkulinec, email: nitkulinecm@zsvotice.cz

Obsah

Úvod	4
1 Charakteristika a specifika školy.....	5
2 Současná situace ve škole.....	6
3 Cíle primární prevence.....	7
4 Struktura a zaměření PP.....	8
5 Vzdělávání pedagogů.....	10
6 Spolupráce s rodiči.....	11
7 Informace o činnosti ŠMP.....	12
8 Spolupráce školy s jinými organizacemi.....	13

Přílohy

1. Zařazení témat rizikového chování dle ŠVP.....	14
2. Měsíční harmonogram preventivních akcí školy.....	17
3. Program proti šikanování.....	18
4. Problematika homofobie.....	25
5. Strategie prevence školní neúspěšnosti.....	27
6. Krizový plán.....	30
7. Zvládání náročného chování žáka.....	34
8. Individuální výchovný program.....	39
9. Seznam platné školské legislativy.....	45

Úvod

Preventivní program (dále jen „PP“) je konkrétní dokument školy zaměřený na výchovu žáků ke zdravému životnímu stylu, na jejich osobnostní a sociální rozvoj a rozvoj jejich sociálně komunikativních dovedností. PP je založen na podpoře vlastní aktivity žáků, pestrosti forem preventivní práce se žáky, zapojení celého pedagogického sboru školy a spolupráci se zákonnými zástupci žáků školy.

V současné době víme, že rizikové chování je celospolečenským problémem. Problematika užívání návykových látek, záškoláctví, šikany, kyberšikany, rasismu a xenofobie, vandalismu, kriminality, delikvence a mnohých dalších projevů rizikového chování se dotýká i žáků, kteří navštěvují základní školu. Proto musí být preventivní výchovně vzdělávací působení neoddělitelnou součástí života školy. Naše škola realizuje komplexní, dlouhodobý program zaměřující se na prevenci rizikového chování i za pomoci různých subjektů. Cílem je formovat takovou osobnost žáka, která je schopná se v dané problematice orientovat, která si bude vážit svého zdraví a zdraví druhých, bude umět správně nakládat se svým volným časem a bude zvládat základní sociální dovednosti.

1 Charakteristika a specifika školy

Základní škola Votice je středně velkou, úplnou školou s prvním až devátým ročníkem, do které docházejí nejen votické děti, ale i děti z okolních obcí. Škola je umístěna ve výhodné poloze pro děti, uprostřed města, nevýhodou je blízká přítomnost frekventovanější Pražské ulice.

Od srpna 2016 je součástí školy mateřská škola, se kterou základní škola úzce spolupracuje ve všech oblastech včetně prevence rizikového chování. Od 1. ledna 2025 rozšířila škola svou činnost o Základní uměleckou školu a změnila název organizace.

Silnými stránkami školy jsou: pěkné prostředí, ve kterém se děti dobře cítí, akce napříč ročníky, stupni nebo celou školou, celoroční školní projekty a dny otevřených dveří, zapojování žákovského parlamentu do přípravy školních akcí a chodu školy, pozitivní vztah mezi členy pedagogického sboru, žáky a rodiči, využívání nových metod a forem práce ve výuce, neustálé sebevzdělávání učitelů, široká mimoškolní činnost, dobré podmínky pro sportovní vyžití dětí, přítomnost školního sociálního a speciálního pedagoga ve škole, školní hřiště v prostorách u školy, dobrá spolupráce se Spolkem rodičů a jinými subjekty ve městě.

2 Současná situace ve škole

Primární prevence školy vychází z Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (dále jen „RVP ZV“) a Školního vzdělávacího programu s motivačním názvem „Škola pro 21. století“ (dále jen „ŠVP“). Jednotlivé části PP ZŠ Votice jsou začleněny do samostatných témat v různých vyučovacích předmětech. Třídní učitelé věnují pozornost tématům při třídnických hodinách a celoškolních projektech, ostatní učitelé i během vyučovacích hodin, zasedáních žakovského parlamentu a školních akcích jako jsou lyžařské výcvikové kurzy, kurzy rozvoje sociálních dovedností (adaptační kurzy) a další akce školy.

Výskyt rizikového chování je sledován průběžně, včasné zachycení problému je pro nás prioritní. Riziková místa jsou ve škole především šatny a toalety.

Kterým rizikovým jevům chceme předcházet?

Užívání návykových látek, šikaně, záškoláctví, agrese, kriminalita a delikvence, vandalismus, intoleranci, rasismus a xenofobii, homofobii, netolismu (virtuální drogy), nomofobii (mobilní telefony), gamblingu (patologické hráčství), extrémismu, kyberšikaně, rizikovému sexuálnímu chování, poruchám příjmu potravy, sebepoškozování, negativnímu působení sekt, školní neúspěšnosti.

3 Cíle primární prevence

3.1 Dlouhodobé

- Zajistit dlouhodobý program prevence rizikového chování.
- Budování dobrého vnitřního klimatu školy.
- Preventivně předcházet vzniku různých forem rizikového chování, v případě vzniku problému co nejrychleji zasáhnout a řešit již vzniklé problémy.
- Pěstovat pozitivní, přátelské vztahy mezi žáky, pedagogy a rodiči.
- Vést žáky ke správné komunikaci, k dodržování zásad slušného chování.
- Individuální konzultace sociálního pedagoga a výchovných poradců s problémovými žáky.

3.2 Krátkodobé

- Zaměření práce na klima třídy.
- Pravidelně realizovat třídnické hodiny od 3. do 9. ročníku zaměřené na prevenci rizikového chování.
- Zmapování potřeb v oblasti primární prevence – dotazníková šetření.
- Spolupráce třídních učitelů s pracovníky školního poradenského pracoviště (dále jen „ŠPP“).
- Spolupráci s Městskou policií zaměřit na prevenci rizikového chování žáků a dopravní výchovu.
- Spolupráce s Policií ČR (dále jen „PČR“).
- Spolupráce s neziskovými organizacemi (Magdalena, Člověk v tísni, Prev-centrum, Etické dílny, Oříšek).
- Spolupráce s Městem Votice, OSPOD Votice, MAP Votice.

4 Struktura a zaměření preventivního plánu

Cílem PP je:

- Nabídnout žákům pomoc v jakémkoli případě (s využitím krizového plánu a programu proti šikanování, homofobii a školní neúspěšnosti).
- Směřování k nastavení pozitivního klimatu ve třídách a dodržování pravidel slušného chování (v souladu se školním řádem).
- Zařazování jednotlivých oblastí PP do vyučovacích hodin.
- Spolupráce všech kolegů, pravidelná a vzájemná informovanost o chování a jednání žáků.
- Podpora dobrých vzájemných vztahů mezi žáky ve vrstevnických skupinách, ve třídách za přispění třídních učitelů a zdokonalování náplně třídnických hodin.
- Podpora dovedností potřebných pro život.
- E-mailová schránka důvěry.
- Práce žákovského parlamentu, zapojení žáků do činnosti školy a spolupráce při pořádání akcí školy.
- Školní a třídní projekty.
- Zařazování témat rizikového chování do vyučovacích hodin.
- Kurz rozvoje sociálních dovedností (adaptační kurz) – 6. ročník.
- Pestrá nabídka volnočasových aktivit a zájmových kroužků podle možností školy.
- Podpora společných akcí tříd vedoucích ke stmelování třídních kolektivů a podpora spolupráce 1. a 2. stupně a 1. stupně s mateřskou školou (dále jen „MŠ“).
- Pořádání sportovních a kulturních aktivit pro žáky, zapojení žáků do různých soutěží a akcí (sportovní, výtvarné, literární a další), zapojení žáků do Klubu mladého diváka a Klubu mladého čtenáře, do plnění Olympijského víceboje aj.
- Lyžařský výcvikový kurz (4. – 5. ročník a 7. ročník).
- Plavecký kurz (2. a 3. ročník).
- Ozdravný a poznávací zájezd do Itálie (4. a 5. ročník).
- Poznávací zájezd – německy mluvící země (7. – 9. ročník).
- Poznávací zájezd do Anglie (8. – 9. ročník).
- Přírodovědné expedice (II. stupeň).
- Active English week (6. – 9. ročník).
- Příležitostné aktivity – výlety, exkurze, kulturní akce a další aktivity v rámci wellbeingu.

Mediální informování o škole je zajišťováno regionálním čtrnáctideníkem Votické noviny, který vydává město Votice, webovými stránkami školy (www.zsvotice.cz), Facebookem a Instagramem školy.

5 Vzdělávání pedagogů

V ZŠ Votice se pravidelně konají schůzky metodických sdružení a předmětových komisí, kde spolu pedagogové spolupracují a předávají si zkušenosti. Tato spolupráce probíhá i mezi 1. a 2. stupněm. Mezi pedagogy také probíhají vzájemné hospitace a tandemová výuka.

Pedagogové se rovněž věnují individuálnímu studiu odborné a metodické literatury. Podle plánu DVPP se účastní odborných školení, workshopů a programů pro rozšíření odborností. Důraz je kladen na pedagogy s krátkou dobou praxe a na třídní učitele. V neposlední řadě je dbáno na psychohygienu členů pedagogického sboru a prevenci syndromu vyhoření. Škola pořádá i vícedenní teambuildingy pedagogického sboru. Ve škole pracují uvádějící a začínající pedagogové. Každý rok probíhají schůzky pedagogů s ředitelkou školy.

6 Spolupráce s rodiči

Škola je „otevřená“ k jednání s rodiči v průběhu celé provozní doby. Na škole pracuje občanské sdružení Spolek rodičů při ZŠ Votice, který se podílí na zajišťování školních akcí.

Od roku 2005 je zřízena Školská rada, která projednává dokumenty školy a pracuje v rámci kompetencí zákona č. 561/2004 Sb., v aktuálním znění.

Vzájemná spolupráce školy a rodiny je základním předpokladem pro školní úspěšnost žáka a prevenci rizikového chování.

Výchovné i výukové problémy nelze řešit bez této spolupráce. Naším úkolem je motivovat rodiče ke spolupráci:

- Nabídkou poradenských služeb (třídní schůzky, konzultační hodiny, individuální konzultace).
- Nabídkou spolupráce při řešení problémů (poskytnutí kontaktních adres na odborníky a specializovaná pracoviště).
- S třídními učiteli při různých aktivitách.
- Podle aktuální nabídky zajistíme pro rodiče přednášku, besedu či seminář s odborníkem.
- Prostřednictvím Spolku rodičů.

7 Informace o činnosti ŠMP

ŠMP koordinuje realizaci PP školy, spolupracuje s třídními učiteli a s dalšími odborníky, zajišťuje potřebné akce, přednášky a besedy, doporučuje vhodné programy. Koordinuje předávání informací týkajících se prevence rizikového chování a hodnotí realizaci PP.

Při řešení problémů rizikového chování bude i nadále pracovat tým, jehož členové jsou zástupce vedení školy, výchovní poradci, ŠMP, školní speciální pedagog a školní sociální pedagog. Tento tým se pravidelně schází jednou za týden, v případě potřeby častěji.

Členové týmu ŠPP:

- Člen vedení školy: ředitelka/zástupce ředitelky.
- ŠMP: Mgr. Stanislav Vesecký.
- Výchovný poradce pro 1. stupeň a speciální pedagog: Mgr. Irena Čeňková.
- Výchovný poradce pro II. stupeň: Mgr. Veronika Sedláčková.
- Sociální pedagog: Mgr. Michal Nitkulinec.

Informační nástěnka je umístěna na hlavní chodbě školy. Slouží k předání důležitých informací a kontaktů z oblasti primární prevence. Lze zde nalézt kontakty na všechny členy týmu.

8 Spolupráce školy s jinými organizacemi

Škola pravidelně spolupracuje s následujícími organizacemi:

- Pedagogicko-psychologickou poradnou Benešov.
- MěÚ Votice (Odbor sociálních věcí).
- Centrem adiktologických služeb Benešov (Magdalena, o. p. s.).
- Odborníky zaměřenými na primární a sociální prevenci apod. (Mgr. Jan Kolář, Bc. Jan Kolář, Etické dílny, Magdalena, o. p. s. apod., Odvykání kouření-tu).
- Policií ČR.
- Městskou policií Votice a Benešov.
- VÚ a SVP (Výchovný ústav a Středisko výchovné péče) Benešov, Klíčov, České Budějovice, Přední Chlum.
- YMCA Praha (Sibiř Votice).

Přílohy

1. Zařazení témat rizikového chování dle ŠVP

Ročník	Předmět	Téma	Měsíc
I.	Prvouka	Jsem školák	září
		Osobní bezpečí	
		Moje rodina	říjen
		Chování lidí	listopad
		Člověk mezi lidmi	
		Soužití lidí	
		Základní hygienické návyky	leden
II.	Prvouka	Zásady zdravého chování	únor
		Zdraví a nemoc	
		Rodina	listopad
		Chování lidí	prosinec
		Soužití lidí	
		Základní hygienické návyky	leden
		Potraviny, výživa	
		Zdraví a nemoc	
III.	Prvouka	Zásady bezpečného chování	
		Osobní bezpečí	březen
		Režim dne	listopad
		Chování lidí	prosinec
		Soužití lidí	
		Základní hygienické návyky	únor
		Zdraví a nemoc	
IV.	Přírodověda	Člověk	září
	Vlastivěda	Demokratický stát	říjen
		Místo, kde žijeme	září-prosinec
V.	Přírodověda	Člověk	Únor
		Péče o zdraví, osobní bezpečí	březen
		Partnerství, rodičovství, základy sexuální výchovy	
		Návykové látky a zdraví	
VI.	Vlastivěda	ČR – obyvatelstvo	říjen
		Lidé kolem nás	září-prosinec
		Místo, kde žijeme	
VI.	Člověk a společnost	Domov	říjen
		Volný čas a jeho využití	březen
		Lidská setkání	duben
		Lidská solidarita	květen
	Člověk a zdraví	Péče o zdraví	prosinec, leden, únor
		Výživa a zdraví	

		Ochrana před nemocemi a odpovědnost za své zdraví a o zdraví jiných Odolávání stresu Anorexie a bulimie Zásady zdravé výživy Návykové látky a zdraví Osobní bezpečí Návykové látky – zdrav. a soc. rizika Zneužívání návykových látek Odmítání návykových látek Pozitivní životní cíle a hodnoty Návykové látky a bezpečnost v dopravě Návykové látky a zákon Reklamní vlivy Počítače a hazardní hry, gamblerství Linky důvěry a krizová centra Krizové situace: šikanování, týrání, sexuální zneužívání Pohybové aktivity a zdraví Význam pohybových aktivit pro zdraví Prevence tělesného a duševního zatížení	březen-květen
--	--	--	---

	Přírodopis	Řízení lidského organismu (nervová soustava)	duben
		Rozmnožování člověka (prevence AIDS)	květen
		Zdraví a nemoc	červen
		Dýchací soustava	březen
IX.	Člověk a společnost	Člověk hledá společenství, lidská setkání, podobnost a odlišnost lidí, přirozené sociální rozdíly mezi lidmi, problémy lidské nesnášenlivosti	září, říjen
		Vztahy mezi lidmi, mezilidská komunikace	listopad
		Lidská solidarita	prosinec
		Člověk hledá sám sebe, člověk jako osobnost	leden
	Zeměpis	Lidé na zemi	září, říjen
	Chemie	Drogy	květen
	Pracovní činnosti	Léčivé rostliny, rostliny jako droga	prosinec

2. Měsíční harmonogram preventivních akcí školy

Měsíc	Akce	Spolupráce
září	Kurz rozvoje sociálních dovedností (6. ročník)	Růžená
říjen	Prevence závislostí „Jakoby hobby“	Odvykání kouření-tu
říjen	Dopravní výchova (4. a 5. ročník) – dopravní hřiště Benešov	Městská policie Benešov
říjen-květen	Besedy zaměřené na prevenci sociálně patologických jevů (kyberšikana, osobní bezpečí, domácí násilí, sebepoškozování atd. po jednotlivých ročnících)	Městská policie Benešov PČR – Územní odbor Benešov
prosinec	Vánoční třídní besídky	
září-červen	Práce s třídními kolektivy podle potřeby	TU, ŠPP
září-červen	Třídnické hodiny zaměřené na klima třídy atd. (3. - 9. ročník)	TU
květen	Projektový den	Složky IZS, HZS, PČR
celoročně, průběžně	Školení pedagogů	

3. Program proti šikanování na ZŠ Votice

Šikana je agresivní chování ze strany žáka/žáků vůči žákovi nebo skupině žáků či učiteli, které se opakuje (nikoli nutně) a je založeno na vědomé, záměrné, úmyslné a obvykle skryté snaze ublížit fyzicky, emocionálně, sociálně a/nebo v případě šikany učitele také profesionálně. Šikana je dále charakteristická nepoměrem sil, bezmocností oběti, nepříjemností útoku pro oběť a samoúčelností agrese.

Šikanování je mimořádně nebezpečná forma násilí (agrese), která ohrožuje naplňování zásad a cílů vzdělávání ve škole. V místech jejího výskytu dochází ke ztrátě pocitu bezpečí žáků, který je nezbytný pro harmonický rozvoj osobnosti a efektivní výuku. Na rozdíl od jiných druhů násilí, se kterými se setkáváme ve školním prostředí, je šikana zvlášť zákeřná, protože často zůstává dlouho skrytá. Tak i při relativně malé intenzitě šikany může u jejích obětí docházet k závažným psychickým traumatům s dlouhodobými následky a k postupné deformaci vztahů v kolektivu. Vzhledem k tomu, že šikana se v zárodečných stádiích více či méně vyskytuje téměř v každé škole, je potřeba věnovat tomuto jevu zvláštní pozornost. Důraz je třeba klást na budování otevřených, kamarádských a bezpečných vztahů mezi žáky ve třídě a samozřejmě i mezi všemi členy společenství školy. Je důležité, aby pedagogové uměli rozpoznat a řešit počáteční stadia šikanování. V případě rozvinutí pokročilé šikany je nutná spolupráce školy s odborníky ze specializovaných zařízení.

Podoby šikany

- **Přímá šikana** může mít podobu fyzickou (např. bití, plivání, tahání za vlasy), verbální (např. vulgární nadávky, zraňující komentáře k rase, národnosti, etnicitě, náboženství nebo sexualitě, výhrůžky, násilné a manipulativní příkazy); nebo neverbální (např. urážlivá gesta a zvuky, zírání, používání zstrašujících nebo výhrůžných výrazů ve tváři, nebo v řeči těla, ničení/schovávání/kradení věcí nebo učebních pomůcek).
- **Nepřímá šikana** má za cíl způsobit emocionální a psychologické utrpení a poškodit sociální status oběti. Tato šikana je vykonávána způsobem, kdy útočník působí bolest tak, aby to vypadalo, že žádný takový záměr ve skutečnosti nemá. Hlavní agresor k útoku často využívá prostředníka, neútočí přímo. Nepřímá šikana je většinou nefyzická, nicméně v některých případech může být třetí strana manipulována do situace, kdy má zapříčinit fyzické ublížení. Nefyzické formy nepřímé šikany pak mohou zahrnovat záměrnou ignoraci nebo izolování žáka nebo učitele, rozšiřování zákeřných pomluv a lží, neoprávněná nařčení ze sexuálního obtěžování nebo nespravedlivého hodnocení (u učitele), ničení pověsti a reputace, ponižování před ostatními žáky i pedagogy, nepříjemné sexuální provokace.
- Jednou z nejčastějších forem šikany je také elektronická šikana, tj. **kyberšikana**, která může mít podobu např. zakládání falešných profilů na jméno žáka či učitele s dehonestujícím obsahem, prezentace ponižujících videí na portálech, jako je youtube.com, Whatsapp nebo Facebook apod., prezentace zraňujících komentářů na webu, rozesílání vulgárních, sexuálních nebo výhrůžných koláží s tváří žáka nebo učitele či příslušníků jeho rodiny, výhrůžné SMS nebo e-maily apod. Oproti šikaně tváří v tvář má kyberšikana ze své podstaty mnohem větší dosah, čímž ještě více zhoršuje prožívání oběti. Pokud je oběť šikanována ve třídě, svědky

pomluvy, nadávky, posmívání, ztrapňování apod. je max. několik desítek lidí. V prostředí internetu může být svědkem (ale i útočníkem) stejného chování i několik desítek tisíc lidí. Kyberšikana bývá u dětí školního věku často doplňkem klasické přímé a nepřímé šikany. Je tedy důležité při řešení prověřit případné souvislosti s klasickou šikanou, a pokud probíhá klasická šikana (např. nadávky, ponižování), je nutné zjistit situaci oběti v kyberprostoru (mobil, profil, chat apod.) a naopak.

Hranice, která odlišuje šikanování od škádlení nebo agrese, bývá někdy nezřetelná. U žáků se za šikanování nepovažuje škádlení nebo agrese, která nemá znaky šikanování. Jedním z rozlišujících prvků je schopnost žáka škádlení opřevovat, bránit se, cítí se bezradný a bezmocný, a přesto škádlení nebo agrese pokračuje, pak toto chování přerůstá v šikanu.

Šikana zaměřená na učitele

Šikana zaměřená na učitele ze strany žáků musí být chápána jako problém, který se týká všech členů školy. Není pouze výsledkem osobnostních charakteristik učitele nebo jeho sociálních či pedagogických kompetencí.

Šikana zaměřená na učitele je specifická tím, že dojde k narušení jasně definovaných rolí (učitel x žák) a žák se dostane do pozice větší moci než pedagog, bez ohledu na formálně vyšší moc a autoritu učitele. Je zapotřebí mít na paměti, že šikanou může trpět i vysoce zkušený a kompetentní pedagog.

Pro prevenci šikany zaměřené na učitele platí doporučení pro vytváření a udržování bezpečné školy. Prevence stojí na celoškolském přístupu, který akcentuje dobré sociální klima, připouští riziko výskytu šikany učitele ve škole, otevřeně takové chování odmítá a realizuje prevenci případně intervenci, pokud k výskytu dojde. Vedení školy vyjadřuje pedagogům podporu, oceňuje jejich práci, vytváří atmosféru důvěry, podporuje spolupráci v pedagogickém sboru a zastává nekonfliktní způsob řešení problémů.

Pedagog, který čelí šikaně ze strany žáků, je v dané pozici oběti, která by neměla zůstat v situaci sama, ale měla by vyhledat pomoc ostatních. Nelze očekávat, že situaci, kterou lze klasifikovat jako šikanu, vyřeší pedagog v pozici oběti sám. Je zapotřebí, aby škola podporovala své pedagogy k vyhledání pomoci, zajistila bezpečí pro pedagoga a řešila vzniklou situaci se žáky, rodiči a ostatními pedagogy.

Pokud mají pedagogové podezření na šikanu své osoby nebo kolegy, oznámí to vedení školy, ŠMP nebo školnímu psychologovi. Vyžaduje-li to situace, pedagog si zajistí pro sebe bezpečí (odejde ze třídy, přivolá si pomoc apod.) a požádá o spolupráci jiného kolegu nebo vedení školy pro zajištění dohledu ve třídě, případně izolaci agresora a zajištění bezpečí pro ostatní žáky ve třídě.

Škola zajistí posouzení sociálních vztahů ve třídě a na základě výsledků nastaví odpovídající řešení.

Cíl programu (bezpečnostní plán)

Vytváření a udržování bezpečného prostředí, ochrana žáků a jejich zdraví a předcházení vzniku šikany.

- Škola mapuje situaci a z důvodu kvalitní práce se třídou provádí třídní učitel, ŠMP nebo školní psycholog diagnostiku třídních kolektivů a diagnostiku vztahů mezi dětmi).

- Třídní učitelé realizují primární prevenci šikany v třídnických hodinách.
- Primární prevence šikany probíhá ve výuce (viz Zařazení témat rizikového chování dle ŠVP).
- Pedagogové navzájem komunikují o signálech, výskytu porušení pravidel nebo jiných rizikových faktorech.
- Pravidelné schůzky pracovníků poradenského pracoviště.
- Ochranný režim (učitelé zajišťují dohled nad žáky ve škole, žáci dodržují školní řád – viz Ochrana před sociálně patologickými jevy).
- Spolupráce s rodiči (rodiče jsou seznámeni s prevencí a řešením šikany ve škole na třídních schůzkách či webových stránkách, [informace pro rodiče](#) – viz **Vážení rodiče**).
- Škola poskytuje poradenské služby (rodiče se mohou obrátit na třídního učitele, ŠMP, školního psychologa, výchovné poradce).
- Škola spolupracuje se specializovanými zařízeními.
- Vzdělávání pedagogů.

Vážení rodiče,

žádná škola není a nemůže být zcela imunní proti výskytu šikanování, proto chceme být připraveni zachytit případné ubližování silnějších slabším hned v počátku a účinně takové bezpráví zastavit. S tímto záměrem jsme vytvořili program proti šikanování. Jeho důležitou součástí je spolupráce nás s Vámi – rodiči. Prosíme Vás proto o pomoc. Kdybyste měli podezření či dokonce jistotu, že je vašemu (nebo jinému) dítěti ubližováno, bezprostředně se na nás obraťte (na třídního učitele, školního metodika prevence, školního psychologa či ředitele školy). Využít lze také naši e-mailovou schránku důvěry, která je k dispozici na webových stránkách školy. Vaši informaci budeme brát velmi vážně a situaci budeme řešit.

Pedagogický sbor ZŠ Votice

Zdroj: Kolář, 2011

Podávání podnětů, stížností a oznámení

Většina podezření nebo již prokazatelných projevů šikany je uspokojivě řešena pedagogickými pracovníky včetně ŠMP či výchovného poradce, v některých případech je prospěšné se obrátit i na ředitele školy. Pokud je postup školy při řešení nedostatečný, je možné jednat v této náležitosti se zřizovatelem školy nebo podat podnět České školní inspekci (dále jen „ČŠI“), školskému ombudsmanovi, ombudsmanovi nebo na příslušné státní zastupitelství.

Stížnost nebo oznámení je možné adresovat příslušnému inspektorátu ČŠI i na ústředí na adresu: Fráni Šrámka 37, 150 21 Praha 5, resp. na adresu posta@csi.cr.cz. Současně je možné stížnost podávat školskému ombudsmanovi (ombudsman@msmt.cz), veřejnému ochránci práv (podatelna@ochrance.cz) a na příslušné státní zastupitelství.

Společný postup řešení při výskytu šikany ve škole (krizový plán)

Proškolený pracovník na podkladě kvalifikovaného odhadu stadia a formy šikany rozhodne, zda řešení zvládne škola sama, nebo si povolá odborníka specialistu. V případě, že jde o počáteční a obvyklou šikanu, kterou zvládne škola sama, proškolený pracovník postupuje podle scénáře určeného pro tento typ šikany. Pokročilá a komplikovaná stadia šikany škola řeší ve spolupráci s externími odborníky, zejména z PPP a střediska výchovné péče (dále jen „SVP“).

První pomoc při počáteční šikaně (Kolář, 2011)

1. odhad závažnosti a formy šikany;
2. rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili, a s oběťmi;
3. nalezení vhodných svědků;
4. individuální rozhovory se svědky (nepřípustné je společné vyšetřování agresorů a svědků a konfrontace oběti s agresory);
5. ochrana oběti;
6. předběžné vyhodnocení a volba ze dvou typů rozhovoru:
 - a. rozhovor s oběťmi a rozhovor s agresory (směřování k metodě usmíření);
 - b. rozhovor s agresory (směřování k metodě vnějšího nátlaku);
7. realizace vhodné metody:
 - a. metoda usmíření;
 - b. metoda vnějšího nátlaku (výchovný pohovor nebo výchovná komise s agresorem a jeho rodiči);
8. třídní hodina:
 - a. efekt metody usmíření;
 - b. oznámení potrestání agresorů;
9. rozhovor s rodiči oběti;
10. třídní schůzka;
11. práce s celou třídou.

Krizový scénář pro výbuch skupinového násilí při pokročilé šikaně (Kolář, 2011)

A. První (alarmující) kroky pomoci

1. zvládnutí vlastního šoku – bleskový odhad závažnosti a formy šikany;
2. bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí.

B. Příprava podmínek pro vyšetřování

1. zalarmování pedagogů na poschodí a informování vedení školy;
2. zabránění domluvě na křivé skupinové výpovědi;
3. pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře);
4. oznámení na policii, paralelně – navázání kontaktu se specialistou na šikanování, informace rodičům.

C. Vyšetřování

1. rozhovor s obětí a informátory;
2. nalezení nejslabších článků nespolupracujících svědků;
3. individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky;
4. rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory, není vhodné konfrontovat agresora (agresory) s obětí (oběťmi).

D. Náprava

1. metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny.

Nápravná opatření

Škola má k dispozici pro zastavení násilí agresorů běžná, ale i mimořádná nápravná opatření:

- výchovná opatření (napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele školy);
- realizace individuálního výchovného plánu agresora;
- snížení známky z chování;
- převedení do jiné třídy, pracovní či výchovné skupiny (je třeba individuálně posoudit efektivitu tohoto opatření, aby nedošlo k přesunutí šikany do nového prostředí a podmínek);
- ředitel školy doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v diagnostickém ústavu;
- ředitel školy podá návrh orgánu sociálně-právní ochrany dítěte obce s rozšířenou působností (dále jen „OSPOD“) k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu;

Dále pracovat s agresorem (vedení k náhledu na vlastní chování, motivy apod.) i s obětí šikany. V případě potřeby doporučit zákonnému zástupci péči dítěte v PPP, SVP nebo jiných odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů, případně převedení do jiné třídy.

Pro nápravu situace ve skupině je potřeba pracovat s celým třídním kolektivem. Je nezbytné vypořádat se i s traumaty těch, kteří přihlíželi, ale nezasáhli (mlčící většina či menšina) apod.

Spolupráce se specializovanými institucemi

Při předcházení případům šikany a při jejich řešení je důležitá spolupráce vedení školy, ŠMP, výchovného poradce, školního psychologa, školního speciálního pedagoga nebo zástupce školy s dalšími institucemi a orgány zejména:

- v resortu školství – s PPP, SVP, speciálně pedagogickými centry;
- v resortu zdravotnictví – s pediatrií a odbornými lékaři, dětskými psychology, psychiatry a zařízeními, která poskytují odbornou poradenskou a terapeutickou péči, včetně individuální a rodinné terapie;
- v resortu sociální péče – s oddělením péče o rodinu a děti, s oddělením sociální prevence.

Dojde-li k závažnějšímu případu šikanování nebo při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu (provinění), ředitel školy nebo školského zařízení oznámí tuto skutečnost Policii ČR.

Ředitel školy oznámí OSPOD skutečnosti, které ohrožují bezpečí a zdraví žáka. Pokud žák spáchá trestný čin (provinění), popř. opakovaně páchá přestupky, ředitel školy zahájí spolupráci s OSPOD bez zbytečného odkladu.

Přímé a nepřímé varovné signály šikanování

Přímé varovné signály šikanování mohou být např.:

- posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet např. z důvodu etnicity, sexuální orientace, náboženského vyznání apod.;
- kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejm. pronášené nepřátelským, nenávistným, pohrdavým tónem;
- nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil;
- příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem;
- skutečnost, že se žák podřizuje ponižujícím a panovačným příkazům spolužáků;
- nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k nucení spoluúčasti na nich;
- honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí;
- rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout;
- žák se snaží bránit cestou zvýšené agrese, podrážděnosti, odmítání učitelům apod.

Nepřímé varovné signály šikanování mohou být např.:

- žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády;
- při týmových sportech bývá jedinec volen do družstva mezi posledními;
- při přestávkách vyhledává blízkost učitelů;
- má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený;
- působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči;
- stává se uzavřeným;
- jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje;
- jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené;
- zašpiněný nebo poškozený oděv;
- stále postrádá nějaké věci;
- odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy;

- mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy;
- začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole;
- odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.

Zákonní zástupci žáků by si měli všimnout především těchto možných signálů šikanování:

- za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi;
- dítě nemá kamaráda, s nímž by trávil volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.;
- dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem;
- nechutí dítěte jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno pozorovat strach;
- ztráta chuti k jídlu;
- dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o odvoz autem;
- dítě chodí domů ze školy hladové (agresoři mu berou svačinu nebo peníze na svačinu);
- usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!";
- dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně;
- dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálad;
- zmínky o možné sebevraždě;
- odmítá svěřit se s tím, co ho trápí;
- dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (např. opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze;
- dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí;
- dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, projevuje i zlobu vůči rodičům;
- dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma; své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.);
- dítě se vyhýbá docházce do školy;
- dítě se zdržuje doma více, než mělo ve zvyku.

4. Problematika homofobie

Homofobie v nejširším slova smyslu zahrnuje postoje a chování vyjadřující nepřátelství vůči lidem s menšinovou sexuální orientací či pohlavní identitou, respektive vůči lidem, kteří vybočují z běžných genderových norem. V užším slova smyslu se jedná pouze o postoje a jednání negativně namířené vůči homosexuálním lidem. Ačkoliv se tyto jevy v některých detailech odlišují, jejich kořeny a projevy jsou velmi podobné.

Toto rizikové chování souvisí s dvěma dalšími problémovými oblastmi, kterými jsou šikana a extremismus. Homofobní postoje často vedou k šikaně namířené vůči lidem, u nichž je známa nebo se předpokládá menšinová sexuální orientace. Tou jsou často postiženi i heterosexuální lidé, kteří nesplňují v očích svých vrstevníků genderové stereotypy, tj. představy o tom, jak se má chovat a vypadat „správný chlapec“ či „správná dívka“.

Velká část mladých lidí s menšinovou sexuální orientací se stává obětí šikany či izolovaných fyzických a verbálních útoků. Zkušenost se šikanou je podle několika výzkumů až třikrát častější, než je tomu u jejich heterosexuálních vrstevníků. Stejně jako homofobie obecně, tak i homofobní šikana se objevuje více v prostředí chlapeckém než v kolektivech dívčích.

Je ovšem třeba rozlišovat šikanu a izolované projevy agrese. Pro šikanu je typická systematičnost a výběr oběti, která má sníženou schopnost se bránit. Šikanu je třeba vždy důsledně řešit, i když má podobu pouze psychického teroru a nikoliv fyzického násilí. Naopak jednotlivé incidenty se mohou objevit prakticky kdykoliv a je třeba je posuzovat zejména s ohledem na jejich intenzitu. I jednorázové napadení může oběti značně ublížit, pokud je vedeno se značnou intenzitou. Oběti obtěžování a zejména pak šikany mají zvýšenou tendenci k výskytu studijních problémů, obtíží se sociální adaptací a psychických problémů, přičemž tyto dopady mohou mít velmi zásadní a dlouhodobý vliv na život takto postižených osob.

Všeobecná specifická prevence spočívá především v aktivitách zaměřených na informování o sexuálních menšinách a výchově k toleranci. Mezi všeobecnou specifickou prevencí patří také monitorování klimatu dětských kolektivů z hlediska kvality mezilidských vztahů a výskytu rizikového chování. Selektivní specifická prevence nastupuje tehdy, kdy je zřejmé, že ve skupině jsou žáci, jejichž sexuální orientace je minoritní či je považována diskutabilní, nebo že se v kolektivu vyskytují jedinci, kteří rádi prezentují svoje postoje nepřátelské lidem s menšinovou sexuální orientací. V takových případech je třeba situaci sledovat a v případě potřeby se spojit s příslušnými odborníky. Ti mohou v případě potřeby realizovat různé formy indikované prevence.

Pedagog má zcela jasno ve svém postoji k řešení problematiky sexuální orientace či pohlavní identity. Pedagog zastává citlivý přístup k žákům, jejichž pohlavní či sexuální identita je odlišná či diskutabilní. Odlišnost veřejně nekomentuje, zvláště pak negativním způsobem, a to i tehdy, je-li onen konkrétní jedinec vyučujícímu nesympatický či působí extravagantním dojmem. Naopak reaguje na eventuální homofobní poznámky ze strany žáků apod. a adekvátním způsobem je řeší. Také žákům připomíná, že příslušníci těchto menšin mají nejen podle zákona stejná práva, ale mnohé osobnosti z řad

sexuálních menšin významně přispěli k duchovnímu vývoji lidstva. Především ale sleduje vztahy v třídním kolektivu a podporuje integraci těch žáků, kteří jsou v něm znevýhodněni. Vývoj homofobní šikany v mnoha směru odpovídá vývoji jiných typů šikany a platí zde, že včasné zaznamenání a řešení problémů ve vztazích ve třídě může zabránit vzniku mnohem vážnějších a obtížně řešitelných problémů spojených s již rozvinutou šikanou. V žádném případě není vhodné snažit se před třídním kolektivem analyzovat sexuální orientaci nebo genderovou identitu některého z žáků. Taková situace může být pro dotyčnou osobu vysoce stresující a eventuální nepřátelské projevy vůči ní se tím mohou spíše podpořit, byť je záměr vyučujícího odlišný. Má-li pedagog důvody domnívat se, že některý ze žáků má problémy přímo se svou sexuální orientací či pohlavní identitou, respektive s homofobní šikanou, je jistě možné se studujícím promluvit, avšak eventuální řešení intrapsychických problémů či problémů ve vztazích s rodinou je vhodné přenechat spíše na odbornících. V žádném případě není dobré snažit se konzultovat domněnky týkající se sexuální orientace či pohlavní identity přímo s rodiči bez domluvy se studujícím či konzultace s odborníkem, neboť takové informace mohou napáchat značnou škodu. Nejenže nemusí být pravdivé, ale i v případě, kdy se zakládá taková domněnka na pravdě, je třeba postupovat vysoce opatrně a jedná se o záležitost patřící spíše do kompetence psychologa nebo sexuologa.

Méně výrazné projevy homofobie může řešit pedagog sám za pomoci školního metodika prevence, školního psychologa či odborníka z některé nevládní neziskové organizace. V případech závažnějších forem homofobních projevů, zejména rozvinuté šikany, je vhodné kontaktovat především pracovníky pedagogicko-psychologických poraden, kteří obvykle mají zkušenosti s řešením šikany obecně, i když někdy postrádají povědomí o specifických šikanách homofobní. Je-li podezření na spáchání trestného činu, potom je třeba kontaktovat Policii ČR. Trestné činy jsou takové skutky, kterou jsou definovány Trestním zákoníkem, č. 40/2009 Sb., v platném znění. V souvislosti s homofobií se může objevit podezření na různé trestné činy, například: poškození cizí věci (§228), projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka (§404) omezování osobní svobody (§171) či ublížení na zdraví (§146).

Pedagog sleduje atmosféru ve třídní skupině a včas rozpoznává nebezpečí vzniku homofobního obtěžování či šikany. V oblasti prevence či zachycení prvních projevů tohoto sociálně patologického jevu je role pedagoga, rodičů apod. naprosto nezastupitelná. Ve fázi, kdy je již šikana rozvinutá, je však třeba kontaktovat odborníka, který má kvalifikaci k řešení takových závažných situací. Rovněž za situace, kdy se pedagog může domnívat, že některý z žáků má intrapsychické problémy související s jeho sexuální orientací či pohlavní identitou, je vhodné kontaktovat některého odborníka.

5. Strategie prevence školní neúspěšnosti

Podkladem této strategie je vyhláška 27/2016 Sb. a dále ustanovení §7 odst. 3 povinnost školy zpracovávat a uskutečňovat preventivní program školy včetně strategie předcházení školní neúspěšnosti, šikaně a dalším projevům rizikového chování. Jejím cílem je vyhledávání potencionálně neúspěšných žáků a vytváření podmínek ke zlepšení jejich školní úspěšnosti.

Příčiny školní neúspěšnosti

- a) osobnost dítěte – školní nezralost, vývojové poruchy učení, chování případně jiné zdravotní komplikace (logopedické vady), snížený intelekt, nedostatečná paměť, emoční labilita, častá krátkodobá i dlouhodobá absence (záškoláctví, skryté záškoláctví), nízké sebevědomí,
- b) rodina – nepodnětné rodinné prostředí, složitá rodinná situace, nesprávné typy výchovy, odlišné sociokulturní prostředí, nedostatečná motivace žáka k učení, postoj dítěte i rodičů ke škole a školní práci,
- c) výchovně vzdělávací proces ve škole – nedostatečná motivace, nízká aktivace osobnosti, špatné vztahy mezi učitelem a žákem, případně mezi žákem a spolužáky, nerespektování vývojových hledisek a principů pedagogické práce, narušená či nedostatečná spolupráce rodiny se školou apod.

Při zjišťování příčin školní neúspěšnosti postupujeme společně ve spolupráci žák – rodič – pedagogičtí pracovníci – pracovníci školního poradenského pracoviště – vedení školy. Dle povahy příčin školního neúspěchu můžeme zapojit další mimoškolní instituce.

Identifikace žáků ohrožených školním neúspěchem

Při nástupu žáka do první třídy dojde ve spolupráci třídního učitele a speciálního pedagoga k „testu rizik“ u vybraných žáků a následné konzultaci a doporučení zákonným zástupcům. Dále třídní učitel studuje veškerou dokumentaci žáků a sleduje případné projevy školní neúspěšnosti. Od počátku školního roku vyučující vyhodnocují činnost žáků a jakékoliv projevy školního neúspěchu řeší s pracovníky ŠPP a konzultují možná doporučení. Vzniklé problémy řeší se zákonnými zástupci a případně doporučí další postup (mimoškolní zařízení např. PPP).

Na základě zprávy PPP přijmou taková opatření, které povedou ke zlepšení žáka, případně žákovi vypracují individuální vzdělávací plán.

U žáků, kteří jsou zapojeni do vzdělávání déle se učitelé snaží podchytit co nejdříve příznaky budoucí školní neúspěšnosti (špatná rodinná situace, možné poruchy učení a chování, problémy v třídním kolektivu, zdravotní problémy apod.) Garantem v tomto procesu je třídní učitel, se kterým jsou všechny žakovy problémy konzultovány. Na základě jednotlivých poznatků si třídní učitel sestaví ucelený obraz o žakových nedostacích, ale i schopnostech a dovednostech. Vše pak konzultuje s pracovníky ŠPP pracoviště a informuje zákonné zástupce.

Doprovodné projevy školní neúspěšnosti:

Doprovodnými projevy školní neúspěšnosti mohou být různorodé, např.:

1. neurotické příznaky – bolesti hlavy, břicha, nechutenství, zvracení, tiky, školní fobie
2. poruchy chování – záškoláctví, útky ze školy nebo z domova
3. obranné mechanismy – ztráta motivace, pocit méněcennosti, fantazie, regrese

Vždy je však potřeba mít na paměti, že výše uvedené příznaky nemusí nutně být způsobené školní neúspěšností a jejich příčiny mohou být jiné, případně i v kombinaci.

Předcházení školní neúspěšnosti

Pedagogičtí pracovníci:

- znají žákovi vzdělávací potřeby a možnosti,
- stanoví přesný objem učiva a přiměřené požadavky,
- mají přehled o úrovni jeho vědomostí a dovedností,
- spolupracují s třídním učitelem, sociálním pedagogem, pracovníky ŠPP a zákonnými zástupci,
- znají žákův zdravotní stav a rodinné zázemí,
- stanovují pravidla a způsoby hodnocení žáka,
- oceňují a podporují jeho aktivitu a jedinečnost,
- efektivně podporují a motivují žáka,
- zdůrazňují jeho pozitivní stránky,
- nabízí žákovi jiné způsoby plnění školních povinností (samostatné práce, prezentace, nepovinné domácí úkoly apod.),
- nabízí konzultační hodiny pro žáka i zákonné zástupce,
- jsou se zákonnými zástupci v pravidelném kontaktu.

Zákonní zástupci:

- motivují dítě a zdůrazňují jeho pozitivní stránky,
- vyhýbají se negativnímu srovnávání,
- nekladou na dítě nepřiměřené nároky,
- zvyšují jeho sebedůvěru,
- pravidelně spolupracují se školou a ŠPP, důsledně dohlíží na stanovená pravidla přípravy na vyučování apod. dohodnutá se školou.

Postup při řešení školní neúspěšnosti

- a) práce s žákem ze strany vyučujícího – zvýšená pozornost, zadávání domácí přípravy pro upevnění učiva, konzultace pro žáka, společná snaha zvládnout žákův neúspěch společně,
- b) zvýšená spolupráce s rodinou – jednání se zákonnými zástupci na společné schůzce, případně tripartita, hledání možností řešení, spolupráce se sociálním pedagogem a hledání možností zlepšení,
- c) doučování – organizované doučování ve škole pedagogickým pracovníkem,
- d) zapůjčení výpočetní techniky a jiných digitálních zařízení,
- e) navržení opatření ke zlepšení žáka – spolupráce pedagog/vyučující – třídní učitel - výchovný poradce – sociální pedagog – speciální pedagog (plán pedagogické podpory, pedagogická intervence)
- f) v odůvodněných případech je zákonným zástupcům doporučena návštěva odborného pracoviště – např. PPP, SPC apod.

Plán pedagogické podpory

Pokud selže individuální podpora žákovi a je v prvním pololetí hodnocen nedostatečnou a jeho vyučující vyhodnotí jeho dosavadní výkony jako nedostačující, nabídne škola žákovi a jeho zákonným zástupcům plán pedagogické podpory. Plán bude obsahovat konkrétní opatření ke zlepšení prospěchu.

Třídní učitel zajistí schůzku všech zainteresovaných včetně pracovníka ŠPP, kde jsou rodiče a žák seznámeni s tímto plánem a proberou opatření a doporučení, která budou učiněna na straně školy, žáka i zákonných zástupců. V plánu budou jasná kritéria plnění tohoto plánu a dojde k jeho podpisu.

Se zákonnými zástupci bude projednána důležitost domácí přípravy.

Nedostatečná na konci školního roku

Pokud selžou všechna výše uvedená opatření a žák bude klasifikován na konci školního roku nedostatečnou, připraví žákovi vyučující plán učiva, které bude součástí komisionálního přezkoušení. Žák bude mít k dispozici vybrané testy a pracovní listy. Během letních prázdnin nabídne vyučující žákovi dva dny konzultací. Přezkoušení bude obsahovat vybrané důležité kapitoly učiva.

Známka by měla vždy odrážet reálné možnosti, znalosti a dovednosti žáka. Naším cílem je poskytnout žákovi veškerou možnou podporu tak, aby úspěšně zvládl učivo daného ročníku.

6. Krizový plán ZŠ Votice

V České republice není stanovena věková hranice pro užívání návykových látek (dále jen „NL“). Konzumace NL není považována za protiprávní jednání. Jejich užívání osobami mladšími 18 let je ovšem považováno za nebezpečné chování. Každý nezletilec, který se takového jednání dopouští, má nárok na pomoc OSPOD. Navádění k užívání NL, nebo podpora takového chování u osob mladších 18 let jsou zakázány a takové jednání je přestupkem nebo trestným činem. Zakázán je rovněž prodej tabáku a alkoholických nápojů těmto osobám. Užívání NL v prostorách školy v době školního vyučování, na všech školních akcích i při mimoškolní činnosti není přípustné. Všichni zaměstnanci školy mají oznamovací povinnost k řediteli školy v případě, kdy žáci NL užívají, distribuují nebo u sebe přechovávají.

Konzumace tabákových výrobků, výrobků určených ke kouření a nikotinových sáčků ve škole

V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci tabákových výrobků, výrobků určených ke kouření (včetně „elektronických“ cigaret), nikotinových sáčků apod. v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.

Tabákový výrobek, výrobek určený ke kouření (včetně „elektronické“ cigarety), nikotinový sáček apod. je třeba žákovi odebrat a zajistit, aby nemohl v konzumaci pokračovat.

Pedagogický pracovník dále postupuje takto: o události sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka (zejména odkud, od koho má tabákový výrobek, výrobek určený ke kouření včetně „elektronické“ cigarety, nikotinový sáček apod.), připojí vyjádření svědků události stvrzené jejich podpisy a tento záznam založí ŠMP do své agendy a vyrozumí vedení školy.

V případě porušení zákazu užívání tabákových výrobků, výrobků určených ke kouření (včetně „elektronické“ cigarety), nikotinových sáčků apod. informuje třídní učitel zákonného zástupce nezletilého žáka.

V závažných případech (zejména s ohledem na věk nebo chování dítěte) a jestliže se jednání opakuje, vyrozumí škola OSPOD. Škola může od OSPOD vyžadovat pomoc. Z konzumace tabákových výrobků, výrobků určených ke kouření (včetně „elektronické“ cigarety), nikotinových sáčků apod. ve škole je třeba vyvodit sankce stanovené školním řádem.

Konzumace alkoholu ve škole

V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci alkoholu v prostorách školy nebo v době školního vyučování či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.

Alkohol je třeba žákovi odebrat a zajistit, aby nemohl v konzumaci pokračovat.

Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností, pedagogický pracovník posoudí, jestli mu nehrozí nějaké nebezpečí.

V případě, kdy je žák pod vlivem alkoholu do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci.

Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, postupuje pedagogický pracovník takto: o události sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka (zejména odkud, od koho má alkohol, okolnosti konzumace alkoholu), připojí vyjádření svědků události stvrzené jejich podpisy a tento záznam založí ŠMP do své agendy a vyrozumí vedení školy.

V případě, že žák není schopný pokračovat ve vyučování, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole.

Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola PČR nebo Zdravotnickou záchrannou službu a vyčká jejich pokynů.

Zákonnému zástupci ohlásí škola skutečnost, že žák konzumoval alkohol ve škole i v případě, kdy je žák schopen výuky.

Jestliže se situace opakuje, splní škola oznamovací povinnost k OSPOD. Oznamovacím místem je příslušný odbor obecního úřadu obce s rozšířenou působností podle místa bydliště dítěte.

V případě uživatelského zájmu nebo zájmu jeho zákonných zástupců poskytne škola potřebné informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace.

Z konzumace alkoholu ve škole je třeba vyvodit kázeňská opatření stanovené školním řádem. Za nebezpečné a protiprávní jednání je rovněž považováno navádění jiných žáků k užívání alkoholických nápojů.

Nález alkoholu ve škole nebo na akcích pořádaných školou

A. V případě, kdy pracovníci školy naleznou v prostorách školy alkohol, postupují takto:

Tekutinu nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.

O nález ihned uvědomí vedení školy.

Nalezenou tekutinu uloží u vedení školy pro případ usvědčujícího důkazu.

Zpracují stručný záznam o události.

B. V případě, kdy pracovníci školy zadrží u některého žáka alkohol, postupují takto:

Zabavenou tekutinu nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.

O nález ihned uvědomí vedení školy.

O nález sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka, u kterého byl alkohol nalezen, datum, místo a čas nálezu a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byl alkohol nalezen (nebo který jej odevzdal). V případě, že podepsat odmítá, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen ředitel školy nebo jeho zástupce nebo výchovný poradce. Zápis záznamu založí ŠMP do své agendy.

O nález vyrozumí zákonného zástupce žáka, a v případě, že se jedná o opakovaný nález u téhož žáka, i OSPOD, kterým je obecní úřad obce s rozšířenou působností.

V případě podezření, že alkohol obsahuje i jiné příměsi a byl nalezen u žáka, který se jím intoxikoval, předají zajištěnou tekutinu přivolanému lékaři.

Konzumace NL (včetně KRATOMU, HHC apod.) ve škole

V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci NL v prostorách školy nebo v době školního vyučování či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.

NL je třeba žákovi odebrat a zajistit ji, aby nemohl v konzumaci pokračovat.

Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností, pedagogický pracovník posoudí, jestli mu nehrozí nějaké nebezpečí.

V případě, kdy je žák pod vlivem NL do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci.

Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, postupuje pedagogický pracovník takto: o události sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka (zejména odkud, od koho má NL), připojí vyjádření svědků události stvrzené jejich podpisy a tento záznam založí ŠMP do své agendy a vyrozumí vedení školy.

V případě, že žák není schopen pokračovat ve vyučování, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole.

V případě, že žák není schopný dbát pokynů zaměstnanců školy, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole.

Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola OSPOD a vyčká jeho pokynů. Škola může od OSPOD vyžadovat pomoc.

Zákonnému zástupci ohlásí škola skutečnost, že žák konzumoval NL ve škole i v případě, kdy je žák schopen výuky (dbát pokynů pracovníků školy).

Současně splní oznamovací povinnost k OSPOD. Oznamovacím místem je příslušný odbor obce s rozšířenou působností podle místa bydliště dítěte.

V případě uživatelského zájmu nebo zájmu jeho zákonných zástupců poskytne škola informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace.

Obdobný postup zvolí pedagogický pracovník i v případě příchodu žáka do školy pod vlivem NL, resp. kdy nelze prokázat, že žák intoxikoval ve škole.

Z konzumace NL ve škole je třeba vyvodit sankce stanovené školním řádem. Nicméně je nutné rozlišovat distributora od uživatele. Uživatel je nebezpečný pouze sobě, distributor všem. Distribuce je trestným činem, užívání NL je porušením školního řádu.

Navádění jiných žáků k užívání NL je považováno rovněž za nebezpečné a protiprávní jednání.

Distribuce NL ve škole nebo na akcích pořádaných školou

Distribuce NL je v České republice považována za protiprávní jednání. Je proto zakázána a může být kvalifikována jako trestný čin. Množství, které žák distribuuje, není nijak rozhodující.

Přechovávání NL je také vždy protiprávním jednáním. Množství, které u sebe žák v danou chvíli má, je rozhodující pro to, aby toto protiprávní jednání bylo blíže specifikováno buď jako přestupek nebo jako trestný čin.

Jestliže má pracovník školy důvodné podezření, že ve škole došlo k distribuci NL, musí o této skutečnosti škola vždy vyrozumět místně příslušné oddělení Policie ČR, protože se jedná o podezření ze spáchání trestného činu.

Jestliže se tohoto jednání dopustila osoba mladší 18 let nebo bylo namířeno proti osobě mladší 18 let, vyrozumí škola také zákonného zástupce a OSPOD.

Pokud v rámci tohoto podezření zajistí pracovníci školy nějakou látku, postupují způsobem popsáním níže.

Nález NL ve škole nebo na akcích pořádaných školou

A. V případě, kdy pracovníci školy naleznou v prostorách školy látku, kterou považují za NL, postupují takto:

Látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.

O nálezu ihned uvědomí vedení školy.

Za přítomnosti dalšího pracovníka školy vloží látku do obálky, napíše datum, čas a místo nález. Obálku přelepí, opatří razítkem školy a svým podpisem a uschovají ji do školního trezoru.

O nálezu vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky.

B. V případě, kdy pracovníci školy zadrží u některého žáka látku, kterou považují za NL, postupují takto:

Zabavenou látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.

O nálezu ihned uvědomí vedení školy.

O nálezu sepiší stručný záznam s vyjádřením žáka, u kterého byla látka nalezena, datum, místo a čas nález a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byla látka nalezena (nebo který látku odevzdal). V případě, že podepsat odmítá, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen ředitel školy nebo jeho zástupce nebo výchovný poradce.

O nálezu vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky a informuje zákonného zástupce žáka.

V případě, že je látka nalezena u žáka, který se jí intoxikoval, předají látku zajištěnou výše uvedeným postupem, přivolanému lékaři. Může to usnadnit léčbu, neboť u řady jedů jsou známy protijedy. O dalším postupu, který je nutný k identifikaci látky, rozhodne Policie ČR.

C. V případě, kdy pracovníci školy mají podezření, že některý z žáků má nějakou NL u sebe, postupují takto:

Jedná se o podezření ze spáchání trestného činu nebo přestupku, a proto řešení této situace spadá do kompetence Policie ČR.

Bezodkladně vyrozumí Policii ČR, zkonzultují s ní další postup a informují zákonného zástupce žáka.

Žáka izolují od ostatních a do příjezdu Policie ČR je nutné mít ho pod dohledem. U žáka v žádném případě neprovádějí osobní prohlídku nebo prohlídku jeho věcí.

7. Zvládání náročného chování žáka

Projevy na straně žáka:

- Žák má nedostatečně rozvinuté sociální a komunikační dovednosti.
- Žák má problémy s navazováním vztahů se spolužáky.
- Žák má narušené sebepojetí a sebehodnocení.
- Žák vykazuje problematické chování a jednání z různých důvodů (pro vydělení ze skupiny vrstevníků např. u dětí se špatnou hygienou, z nenaplnění základních potřeb, z přetížení).
- Žák trpí poruchami nálady.
- Žák projevuje nevhodné chování vyplývající z odlišných hodnotových a výchovných východisek v rodině.
- Žák projevuje nevhodné chování kvůli prožitému traumatu (svědci násilných střetů mezi rodiči, oběti CAN a trestných činů obecně, děti odebrané z nejrůznějších důvodů z péče rodičům apod.).
- Žák projevuje nevhodné chování s částečnou nebo úplnou příčinou v odlišnostech somaticko-psychického vývoje nebo zdraví (děti matek zneužívajících psychotropní či jiné škodlivé látky v době těhotenství, děti experimentující s psychotropními látkami, děti živé až hyperaktivní apod.).

Popis opatření

Ve škole se u žáků setkáváme s pestrou škálou chování, které narušuje proces jejich vlastního učení nebo výuku v celé třídě a komplikuje jejich úspěšné začlenění. Náročné chování může vyplývat z mnoha odlišných příčin, a je proto nutné, aby byl učitel vybaven dostatečnou zásobou jednoduchých účinných postupů, které může uplatnit v situaci, kdy potřebuje chování žáka korigovat.

Podstatou těchto intervencí je cílené a situaci přiměřené usměrnění nevhodných projevů a motivace žáka k jejich postupnému systematickému nahrazení sociálně přijatelnými vzorci chování tam, kde tak učinit lze.

Tam, kde je chování žáka skutečně obtížně zvládnutelné, vždy volíme týmovou spolupráci při jeho řešení. Nalézt vhodné přístupy pro předcházení, resp. snížení výskytu nežádoucího chování u žáka.

- Zmírnit dopady nežádoucího chování na klima třídy a na proces začleňování žáka do kolektivu.
- Podporuje rozvoj sociálních dovedností u žáků ve třídě.

Aplikace opatření a specifikace podmínek

Nejprve hledáme příčinu chování. Sledujeme a zaznamenáváme situace a podmínky, při nichž se problémové chování objevuje (ve kterých předmětech, při jakých činnostech, organizačním uspořádání výuky, s jakými lidmi, po jakých událostech, při jakém zdravotním a psychickém stavu žáka apod.). Věnujeme pozornost tomu, co žáka v daném chování zastavilo a které zásahy okolí se naopak zcela míjely účinkem. O náročném chování žáka si povedeme pečlivé záznamy, ze kterých budeme schopni poznat „spouštěče“, preventivní faktory, „brzdy“ a účel chování. Nedílnou součástí této fáze je také zjišťování informací o žákovi samotném, o jeho osobnosti, vlastnostech, hodnotách, zájmech, zálibách, silných a slabých stránkách, rodinném zázemí a zdravotním stavu. Soustředíme se také na to, co by případně mohl žák vnímat jako „odměnu“ a co jako „trest“ a tyto prostředky pak můžeme přiměřeně využívat k posílení žádoucích projevů chování (prostředky vnější motivace, zejména sankce, by měly být využívány uvážlivě a na základě předem stanovených pravidel).

- Zařazení pravidelných preventivních aktivit do běžné výuky.
- Spolupráce s pracovníky ŠPP a vedením školy.
- Spolupráce všech učitelů, rodiny a přizvaných odborníků – individuální výchovný plán.
- Intervence externího zařízení (selektivní prevence, primární program, aj.).
- Terapeutická práce se žákem ve spolupráci s psychologem nebo jiným odborníkem, ambulantní zapojení psychiatra, sociálních služeb, případové konference.
- Terapeutické pobyty.

Na co klást důraz

- Víme dopředu, proč po žákovi chceme to, co po něm chceme. Snažíme se vžít do jeho situace a hledat, čím jej motivovat k náhledu na potřebnost změny.
- Klademe věku a možnostem žáka přiměřené požadavky. Zohledňujeme jeho osobnost, schopnosti, možnosti rodinného zázemí.
- Pokud využíváme odměny a sankce, rozdělujeme je co nejdříve po demonstraci sledovaného chování. Odměna by vždy měla výrazně převažovat nad sankcí, pochvala nad kritikou.
- Pamatujeme na to, že žáci s problémy v chování mají často narušené sebehodnocení, pozitivní přijetí a hodnocení druhým (zejm. dospělým) napomáhá změně v přijímání sebe sama. Sebehodnocení se učí postupně v průběhu celé povinné školní docházky a je zásadně ovlivněno tím, jak je žák hodnocen svým okolím. Tvorba pravidel třídy a hodnocení jejich dodržování.
- Máme na paměti, že to, že žák ví, co dělat nemá, neznamená vždy, že automaticky bude vědět, co má dělat namísto toho. To jej musíme naučit.

- O náročném chování žáka komunikujeme intenzivně s rodinou. Ptáme se na postoje rodičů k plánovaným výchovným opatřením školy a snažíme se respektovat i jejich názor při volbě vhodných motivačních prostředků k práci s žákem.
- Dodržujeme ohlašovací povinnost v rozsahu, jaký nám ukládá aktuálně platná legislativa.
- Pracujeme jako tým, podporujeme se navzájem.
- Externí odborníky aktivně kontaktujeme a domluvíme se na takové podobě spolupráce, aby vyhovovala oběma stranám.

Klasifikace a náprava náročného chování

Stupeň 1

Náročné chování lze řešit zapojením jednodušších preventivních intervencí do výuky učitelem. Pracuje se většinou průběžně s celým kolektivem (potřeby žáka zohledníme výběrem aktivit a volbou motivačních prvků) v kombinaci s cílenějšími zásahy, mířenými přímo na vybrané projevy žáka. Problémy v chování jsou řešitelné více cílenou péčí v týmu učitelů, případně s podporou ŠPP; v případě potřeby organizujeme pravidelné schůzky se žákem a/nebo rodiči v rozsahu podle aktuální situace, nebo upozorníme orgán péče o dítě.

Dle konkrétní podoby náročného chování saháme např. po následujících intervencích:

- a) Zesílení dozoru ve třídě o přestávkách.
- b) Cílené předcházení vzniku těch situací, které již v minulosti u žáka problémové vzorce chování vyprovokovaly.
- c) Organizační úpravy prostředí a podmínek k učení: Patří sem například dopomoc při organizaci pracovního místa, úpravy v prostředí třídy. Dráždivějšího a snáze vyrušitelného žáka tak posadíme dál od žáků s podobnou dispozicí nebo od žáků hodně živých. Ošetříme, aby si sousedé nezasahovali do osobního prostoru. U žáka soustavně nenosícího domácí úkoly domluvíme alternativní způsob zadávání a kontroly domácí práce –informovat rodiče pomocí internetu. Pro žáka, který si často nenosí pomůcky, si vyžádáme od rodičů zvláštní sadu, kterou uschováme u sebe, na hodinu ji žákovi zapůjčíme a přesvědčíme se, že ji poté vrátil. Snadno rozbitné předměty ve třídě dáme mimo dosah živějších žáků, nenecháváme je ve třídě přes přestávku.

- d) Podpora sociálního učení modelováním sociálních situací, hraním rolí, nácvikem sociálních dovedností v rámci připravených hravých aktivit. Nácvik sociálního chování – sociální pedagog.
- e) Selektivní zpevňování žádoucích vzorců chování – pozorností, pochvalou, odměnou, výhodami.
- f) Tlumení nežádoucích vzorců používáním preventivních varovných signálů a na základě předem stanovených pravidel smysluplných.
- g) Promyšlená práce s pravidly ve třídě a s motivací.
- h) Time out: odřízneme žáka od veškeré pozornosti a potenciálních dalších zdrojů posilování nežádoucích prvků chování dočasnou izolací při jejich demonstraci.
- i) Přesycení: nutíme žáka opakovat problémový prvek v chování tak dlouho, až jeho samotného obtěžuje (žáka, který kopl do lavice, vedeme k tomu, aby si do ní kopl ještě a ještě..., až je mu to nepříjemné).
- j) Prvky relaxace, pohybového odreagování, jednoduché imaginační techniky (žák např. zavře oči, má pravidelně dýchat a představit si něco příjemného)
- k) Individuální výchovné rozhovory s žákem, případně dohoda o chování s konkrétním žákem – např. formou individuálního výchovného plánu.
- l) Rozhovory s rodiči, podpora rozvoje rodičovských kompetencí, navázání na instituce poskytující potřebné sociální služby.

Stupeň 2

Náročné chování se opakuje a má závažnou podobu. Samotné zásahy školy k řešení nepostačují – požadujeme spolupráci s externími odborníky (pracovník ŠPZ, SVP, behaviorální terapeut apod.), kteří doporučují konkrétní podobu intervencí.

Stupeň 3

Dítě vykazuje opakované závažné problémy v chování, které jsou v rozporu se zákony, ustanovenými povinnostmi nebo s právy ostatních osob. Spolupráce s OSPOD. Pracujeme s odborníky formou

případové konference, případně zvažujeme pobyt v SVP, diagnostickém ústavu či v psychiatrické léčebně.

Pokud je problémové chování dítěte natolik závažné, že vyžaduje korektivní pobyt v zařízeních, která se zabývají systematickou prací s extrémními poruchami chování, pak spolupracujeme podle instrukcí těchto zařízení.

8. Individuální výchovný program

INDIVIDUÁLNÍ VÝCHOVNÝ PROGRAM

Jméno žákyně/žáka:

Nar.:

Třída:

Datum:

Rizikové chování žákyně/žáka svou závažností narušuje proces vzdělávání dané žákyně/daného žáka, případně dalších žáků.

Vymezení problému:

Za účelem odstranění výše uvedeného rizikového chování se jednotlivé strany domluvíly na plnění následujících úkolů a poskytování uvedené podpory.

žákyně/žák	
zákonný zástupce	

škola	

V případě nezlepšení situace bude uplatněno níže uvedené opatření:

--

**Termín/y setkání průběžného přezkoumání
plnění úkolů:**

**Závěr o plnění Individuálního výchovného
programu bude proveden dne:**

Důležité informace (např. telefonní kontakty, konzultační hodiny, ...)

Podpisem se vyslovuje souhlas se stanoveným programem:

Pozice	Jméno	Podpis
žákyně/ žák		
zákonný zástupce žákyně/žáka		
za školu:		

Průběžné přezkoumání plnění Individuálního výchovného programu

Datum:

žákyně/ žák	
zákonný zástupce	
škola	

Podpisy zúčastněných:

Pozice	Jméno	Podpis
žákyně/ žák		
zákonný zástupce žákyně/žáka		
za školu:		

Závěr o plnění Individuálního výchovného programu

Datum:

Závěr o plnění Individuálního výchovného programu byl učiněn

☐	ve stanoveném termínu			
☐	před	stanoveným	termínem	z důvodu
☐	po	stanoveném	termínu	z důvodu

K odstranění rizikového chování žákyně/žáka došlo

- ☐ ve všech bodech
- ☐ z části
- ☐ beze změny
- ☐

Navrhovaná opatření

- ☐ budou uplatněna
- ☐ nebudou uplatněna

Prostor pro případnou specifikaci situace a další doplnění:

Podpisy zúčastněných:

Pozice	Jméno	Podpis
žákyně/ žák		
zákonný zástupce žákyně/žáka		
za školu:		

9. Seznam platné školské legislativy

Zákony

- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), v aktuálním znění.
- Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, v aktuálním znění.
- Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, v aktuálním znění.

Vyhlášky

- Vyhláška 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, v aktuálním znění.
- Vyhláška 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, v aktuálním znění.

Strategie

- Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019–2027.
- Akční plán realizace národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2023–2025.

Metodické pokyny

- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č. j. MSMT-21149/2016).
- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (Dokument MŠMT č. j.: 21291/2010-28).

Další

- Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání platný od 1. 9. 2021.
- Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání platný od 1. 9. 2023.